

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การผลิตกล้วยหินและความต้องการการส่งเสริมของเกษตรกรที่ร่วมโครงการ
ส่งเสริมและพัฒนากล้วยหินเชิงคุณภาพในจังหวัดยะลา

ชื่อและนามสกุล นายไมตรี สุขเกษม

แขนงวิชา ส่งเสริมการเกษตร

สาขาวิชา เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร. จินดา ขลิบทอง
2. รองศาสตราจารย์ ดร. สุนันท์ สีสังข์

วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 18 สิงหาคม 2557

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(อาจารย์มนตรี วงศ์รักพานิช)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. จินดา ขลิบทอง)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. สุนันท์ สีสังข์)

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(ศาสตราจารย์ ดร. สิริวรรณ ศรีพล)

๒๕๖

ชื่อวิทยานิพนธ์ การผลิตกล้วยหินและความต้องการการส่งเสริมของเกษตรกรที่ร่วมโครงการ
ส่งเสริมและพัฒนากล้วยหินเชิงคุณภาพ จังหวัดยะลา

ผู้วิจัย นายไมตรี สุขเกษม รหัสนักศึกษา 2559001140

ปริญญา เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร. จินดา ขลิบทอง (2) รองศาสตราจารย์ ดร. สุรินทร์ สีสังข์

ปีการศึกษา 2556

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร 2) สภาพการผลิตกล้วยหินของเกษตรกร 3) ความต้องการการส่งเสริมการผลิตกล้วยหินของเกษตรกรที่ร่วมโครงการส่งเสริมและพัฒนากล้วยหินเชิงคุณภาพ

ประชากรได้แก่ เกษตรกรที่ร่วมโครงการส่งเสริมและพัฒนากล้วยหินเชิงคุณภาพ จังหวัดยะลา ปี 2555 จำนวน 78 ราย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ค่าความถี่และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) เกษตรกรส่วนมากเป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 49.65 ปี นับถือศาสนาอิสลาม สถานภาพสมรสแล้ว จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีประสบการณ์ในการปลูกกล้วยหินเฉลี่ย 5.15 ปี ผ่านการอบรมความรู้มาแล้วอย่างน้อย 1 ครั้ง และส่วนใหญ่มีการแลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อนบ้าน สื่อในการรับข้อมูลข่าวสารในครัวเรือน ได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุและเอกสารวิชาการ สื่อในชุมชนได้แก่หอกระจายข่าว ที่อ่านหนังสือและป้ายประชาสัมพันธ์ แหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกล้วยหินได้แก่เจ้าหน้าที่ เพื่อนบ้าน สื่อวิทยุ โทรทัศน์ แพลงเรียนรู้และแผ่นพับตามลำดับ เกษตรกรส่วนมากไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม และไม่มีตำแหน่งทางสังคม มีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 5.51 คน เป็นแรงงานเฉลี่ย 1.81 คน มีพื้นที่ถือครองเฉลี่ย 21.59 ไร่ และมีพื้นที่ปลูกกล้วยหินเฉลี่ย 4.01 ไร่ อาชีพหลักทำสวนยางพารา อาชีพรองทำสวนผลไม้ มีรายได้เฉลี่ย 167,814.10 บาท เกษตรกรส่วนมากเป็นหนี้ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์และญาติพี่น้อง 2) สภาพการผลิต เกษตรกรส่วนมากปลูกกล้วยหินเป็นพืชแซม มีการเตรียมแปลงปลูกโดยการกำจัดวัชพืช และตากดิน ระยะปลูกมีหลายระยะ ขุดหลุมกว้าง 30x30 เซนติเมตร ใส่ปุ๋ยคอกและหมัก หน่อพันธุ์ที่ใช้ปลูกมีหลายขนาด มักปลูกในช่วงเดือนสิงหาคมถึงตุลาคมและกำจัดวัชพืชโดยใช้เครื่องตัดหญ้า เกษตรกรมีการใส่ปุ๋ยคอก ปุ๋ยเคมี ในอัตราที่พอเหมาะ ส่วนใหญ่มีการตัดแต่งหน่อและตัดทางใบถูกต้อง มีการตัดปลีหลังจากออกหวีสุดท้ายแต่ไม่นิยมคลุมถุง ปัญหาโรคแมลงส่วนมากไม่มี ศัตรูพืชที่พบมากคือหนอนม้วนใบ และโรคตายพราย ป้องกันกำจัดโดยวิธีกล เก็บเกี่ยวโดยโคนให้ส่วนเครือโน้มลงมา แล้วตัดเครือนำมาชำและเป็นหวี และขายส่งให้แก่พ่อค้าที่บ้าน 3) เกษตรกรต้องการความรู้ในเรื่องการใส่ปุ๋ย การป้องกันกำจัดศัตรูพืช การเตรียมหลุม ระยะปลูก การกำจัดวัชพืช ตามลำดับ ช่องทาง(สื่อ)ในการส่งเสริมที่เกษตรกรต้องการมากที่สุดคือ คู่มือ และเจ้าหน้าที่ โทรทัศน์ เพื่อนบ้าน แผ่นพับ ไปสเตอร์ พ่อค้า วิทยุและโทรศัพท์ ตามลำดับ ส่วนวิธีการส่งเสริม เกษตรกรต้องการมากที่สุด ได้แก่ การบรรยาย สาธิต และดูงาน ตามลำดับ

คำสำคัญ กล้วยหิน ความต้องการส่งเสริม จังหวัดยะลา

Thesis title: Saba Production and Extension Needs of Farmers Participating in the Project of Saba Extension and Quality Improvement in Yala Province

Researcher: Mr. Maitree Sukkasam; **ID:** 2559001140;

Degree: Master of Agriculture (Agricultural Extension and Development);

Thesis advisors:; (1) Dr. Jinda Khlibtong, Associate Professor; (2) Dr. Sunun Seesang, Associate Professor; **Academic year:** 2013

Abstract

The purposes of this research were to study 1) fundamental, personal and socio-economic circumstance of farmers 2) saba production circumstance of farmers 3) extension needs for saba production of farmers participating in the Project of Saba Extension and Quality Improvement.

Population included a number of 78 farmers participating in the Project of Saba Extension and Quality Improvement in Yala Province in the year 2012. Data was collected by interview and analyzed by computer program. Statistics used were percentage, minimum value, maximum value, mean, frequency and standard deviation.

Research findings were as follows. 1) Most of the farmers were male with their average age at 49.65 years. They were Muslim, married and completed primary education level. Their average experience in saba growing was 5.15 years. At least they had attended training for one time and mostly shared knowledge with neighbors. Household media for receiving news included television, radio and academic documents while community media was PR tower, reading stand and PR sign. Source of saba information was from government officials, neighbors, radio, television, demonstration plot and brochure respectively. However, the majority of them did not join group membership and were not appointed in social position. Their average number of household members was 5.51 persons and out of 1.81 persons was their average labor. Their average occupied area was 21.59 rai where the average saba growing area was 4.01 rai. Rubber plantation was their main occupation and fruit orchard was their subordinate occupation earning 167,814.10 baht for their average income. They were in debts mostly with the Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives and their relatives. 2) In terms of production circumstance; saba was grown as multiple cropping. In soil preparation, soil was left to dry in the sun after eradication of weed flora, there were many growing spaces, digging 30x30 cm.pit applying manure and compost. There were many sizes of saba shoots for growing. The suitable period was around August till October. They used lawn mower for weed flora eradication and appropriate ratio of manure and chemical fertilizer application. Follower shoots and leaves cutting were correctly done by most of them. Saba flower was cut after produced the last hand of saba. They preferred not to cover with bag. It was hardly found insect disease but mostly leave roller and panama disease were found. Mechanical control was the method for such prevention and eradication. To harvest, they cut the saba stem by pulling it down, cutting the stem first, after that they cut each hand of saba and managed the wholesale to merchants at home. 3) Farmers would like to gain knowledge concerning fertilizer application, pest control, pit preparation, growing space and weed flora eradication respectively. It was appeared the most needed channel (media) for extension by farmers were manual, government staff, television, neighbor, brochure, poster, merchant, radio and television respectively. While the most needed methods for extension by farmers were lectures, demonstration and study visit respectively

Keywords: Saba, Extension Needs, Yala Province

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีจากความกรุณาของรองศาสตราจารย์ ดร.จินดา ขลิบทอง อาจารย์ที่ปรึกษาหลักที่ให้คำแนะนำ ติดตาม เร่งรัดการดำเนินการผู้วิจัยอย่างต่อเนื่อง และรองศาสตราจารย์ ดร.สุนันท์ สีสั่งข์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์มนตรี วงศ์รักษ์พานิช ประธานกรรมการสอบ ที่ได้ให้คำแนะนำทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ตลอดทั้งคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิประสาทความรู้ประสบการณ์ต่าง ๆ ตลอดช่วงระยะเวลาในการศึกษา ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชที่เปิดโอกาสให้บุคลากรภาครัฐและบุคคลทั่วไปมีโอกาสในการศึกษาอย่างเท่าเทียม ผู้วิจัยมีความซาบซึ้งและประทับใจในความกรุณา ของคณาจารย์ บุคลากรในสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ ทุกท่าน

ผู้วิจัยขอบขอบคุณ เกษตรอำเภอกุดชุมห่อ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ที่รับผิดชอบงานโครงการส่งเสริมและพัฒนากล้วยหินเชิงคุณภาพ ที่ช่วยในการติดต่อประสานงาน นัดหมาย เกษตรกรผู้ร่วมโครงการและลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์ ขอบขอบคุณเกษตรกรที่ร่วมโครงการทุกท่านที่ให้ความร่วมมือและขอขอบคุณเพื่อนร่วมงานทุกคนที่มีส่วนช่วยสนับสนุนและเป็นกำลังใจอย่างดีตลอดมา

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าวิทยานิพนธ์เล่มนี้จะเป็นประโยชน์ด้านการศึกษาในวงการนักส่งเสริมการเกษตร เพื่อใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมพัฒนากล้วยหินบันนังสตาให้มีคุณภาพและเพื่อเป็นการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กล้วยหินของจังหวัดยะลาให้เป็นที่รู้จักของคนทั่วไปและคงอยู่คู่จังหวัดยะลา สืบไป

ไมตรี สุขเกษม

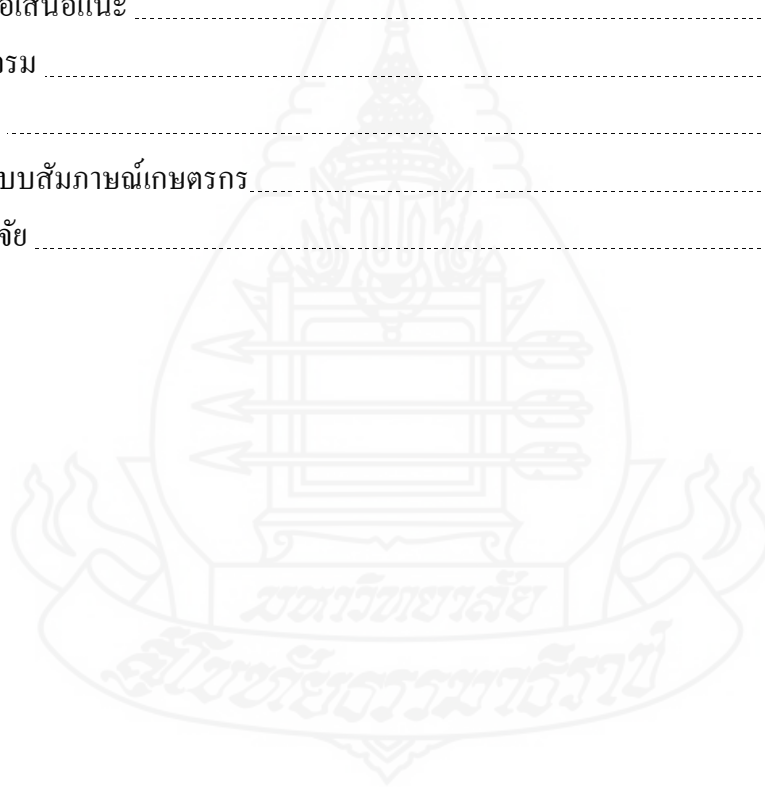
สิงหาคม 2557

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	2
กรอบแนวคิดการวิจัย	2
ขอบเขตของการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	6
ความรู้เกี่ยวกับกล้วยหิน	6
ประวัติและลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของกล้วยหิน	6
การผลิตกล้วยหิน	12
แนวคิดทฤษฎีความต้องการ	17
แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร	22
โครงการส่งเสริมและพัฒนากล้วยหินเชิงคุณภาพ จังหวัดยะลา	27
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	29
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	36
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	36
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	36
การทดสอบแบบสัมภาษณ์	37
การเก็บรวบรวมข้อมูล	37
การวิเคราะห์ข้อมูล	37

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	39
ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทั่วไป สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร	39
ตอนที่ 2 สภาพการผลิตกล้วยหินของเกษตรกร	56
ตอนที่ 3 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตกล้วยหินของเกษตรกร	70
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	88
สรุปการวิจัย	88
อภิปรายผล	91
ข้อเสนอแนะ	100
บรรณานุกรม	100
ภาคผนวก	107
แบบสัมภาษณ์เกษตรกร	108
ประวัติผู้วิจัย	118

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 ผลการวิเคราะห์สารอาหารในผลกล้วยหิน (ผลสด)	
กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ (2551).....	10
ตอนที่ 2.2 เปรียบเทียบคุณค่าทางอาหารของกล้วยหินกับกล้วยชนิดอื่นๆ.....	11
ตารางที่ 4.1 เพศและอายุ	40
ตารางที่ 4.2 ศาสนาและสถานภาพ	40
ตารางที่ 4.3 ระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการปลูกกล้วยหิน	41
ตารางที่ 4.4 ประสบการณ์ในการฝึกอบรม	42
ตารางที่ 4.5 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนบ้าน	45
ตารางที่ 4.6 สื่อและการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร	44
ตารางที่ 4.7 การเป็นสมาชิกกลุ่มและตำแหน่งทางสังคม	46
ตารางที่ 4.8 สมาชิกในครัวเรือน	47
ตารางที่ 4.9 พื้นที่ถือครองและพื้นที่ปลูกกล้วย	48
ตารางที่ 4.10 อาชีพหลักและรายได้ประสบการณ์ในการฝึกอบรม	50
ตารางที่ 4.11 อาชีพรองและรายได้	51
ตารางที่ 4.12 รายได้จากกล้วยหินและรายได้รวม	52
ตารางที่ 4.13 รายจ่ายเกี่ยวกับการปลูกกล้วยหิน	53
ตารางที่ 4.14 หนี้สินและการจำหน่ายผลผลิต	55
ตารางที่ 4.15 ลักษณะการปลูกและสภาพพื้นที่ปลูกกล้วยหิน	56
ตารางที่ 4.16 การเตรียมแปลงปลูกและระยะปลูก	58
ตารางที่ 4.17 การเตรียมหลุม	59
ตารางที่ 4.18 หน่อพันธุ์และช่วงเดือนที่ปลูก	60
ตารางที่ 4.19 การปลูกพืชคลุมดินและการกำจัดวัชพืช	61
ตารางที่ 4.20 แหล่งน้ำและการให้น้ำ	62
ตารางที่ 4.21 การใส่ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมัก	63
ตารางที่ 4.22 การใส่ปุ๋ยเคมี	64
ตารางที่ 4.23 การตัดแต่งหน่อและทางใบ	65
ตารางที่ 4.24 การตัดปลี	66

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.25 โรคและแมลงศัตรู	67
ตารางที่ 4.26 การเก็บเกี่ยวผลผลิต	68
ตารางที่ 4.27 การจำหน่ายผลผลิต	70
ตารางที่ 4.28 ระดับความต้องการความรู้	71
ตารางที่ 4.29 ความต้องการช่องทาง (สื่อ) ในการส่งเสริม	75
ตารางที่ 4.30 ความต้องการวิธีการส่งเสริม	82

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย 4

